

(Nadaljevanje na 3. strani,
1. stopec.)

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izjane dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne
vrstijo.

Narodna: Zdravstvene države (Ivan
Chase) in Kanada \$5 na leto, \$1.50 na pol leta
in 75c na tri mesece; Chicago in Illinois
\$4.50 na leto, \$2.25 na pol leta, \$1.12 na tri
mesece.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National
Benefit Society

Issued daily except Sundays and Holidays
OWNED BY SLOVENE NATIONAL
BENEFIT SOCIETY

Advertising rates on agreement

Subscription: United States (except Chi-
cago) and Canada \$5 per year; Chicago and
foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

11

Ogromen mornariški program.

Senat je v drugem čitanju sprejel mornariško predlogo z 71 proti 8 glasovom.

Opozicija je stavila razne predloge, da bi zavlekla mornariško predlogo, ali večina za marinizem je bila tako velika, da se je opozicija slednjim razbila in je mnogo opozicijonalcov glasovalo z večino.

Nikar ne mislimo, da je bila opozicija načelna. Če bi se šlo opoziciji za načela, bi ostala cela in vztrajala do zadnjega in mornariška predloga z ogromnim programom bi ne bila že pod streho v senatu.

V senatu in kongresu se malo kedaj glasuje po strankah, in pri tako važni stvari kot je mornariška predloga tudi sedaj niso odločevali strankini programi, ampak osebno naziranje o militarizmu in marinizmu, pri nekaterih pa druge zakonske predloge, ki so škodljive kapitalizmu v gotovih državah. Tako so n. pr. nekateri senatorji hoteli preje izvedeti kaj je z zakonom za varstvo otrok, preden so se odločili, kako bodo glasovali o mornariški predlogi.

Osem senatorjev je ostalo v opoziciji do zadnjega in med temi so demokratije in republikanci. Strankine opozicije torej ni bilo, ampak je bila sestavljena iz obeh buržoaznih strank.

Mornariška predloga obsega 157 bojnih ladij, od obrambne ladje za obrežje do nadzrednov. Ladje bodo stale malenkost \$588,180,576 in prvo leto se izda \$110,725,576.

Kongresna zbornica je sprejela tudi mornariško predlogo, ki se pa loči od senatne. V razumevanju obeh sprejetih predlogov pri našamo sledeči razpredelnici:

	Kongres	Senat
Bojnih ladij	0 10 4	
Bojnih križarjev	5 6 4	
Opaz. križarjev	4 10 4	
Razruševalcev	10 50 20	
Brodovskih submark	0 9 0	
Obrežnih submark	50 58 30	
Submarinke (Neff)	0 1 0	
Ladje za potrebe	0 3 1	
Ladje za strelivo	1 2 1	
Bojniške ladje	1 1 1	
Arzenalne ladje	0 1 0	
Transporti	0 1 0	
Razruševalni tenderji	0 2 0	
Podmorski tenderji	0 1 0	
Topničarke	0 2 1	
Skupaj	72 157 66	

Razpredelnici dokazuje, da senat predloga še enkrat toliko lažje kot kongresna zbornica in med temi deset drednotov in šest bojnih križarjev, od katerih naj se že v prvem letu dogradi štiri drednote in štiri bojne križarje. Na drugi strani pa vidimo, da je senat znižal število submarink v ogleld temu, da je te dni priplula nemška submarinka "Deutschland" v Ameriko in dokazala, da ni bodočnost na morju, ampak pod morsko gladino.

Tudi zadnja bitka na morju med Nemci in Angleži pri Jutlandu je dokazala, da se drednote niso obnesli. Na angleški strani so bili najmočnejši drednote in

bilo jih je trikrat toliko kot nemških, in vendar je bilo angleško brodovje poraženo. Na nemški strani so bile majhne urne ladje, ki so se zaganjale kot razdraženi sršeni v sovražno brodovje in mu prizadele največje izgube. Če so se bitke udeležile tudi submarinke, se bo izvedelo po vojni, kar sedaj iz taktičnih odvisov na dolga leta Nemčiji in Angliji takih vesti v javnost.

\$588,180,576 pojde v treh letih le za barke, ki ne bodo po desetih letih za drugo kot da se jih odvzame med staro železo in zgradi sopet nove, najnovejšega sistema, če hočejo Združene države biti pripravljene za vojno.

V mornariškem programu vidimo vso blaznost kapitalistične družbe. In če bi ne bilo drugega vzroka kot blazno pripravljanje za vojno, da se odpavi kapitalizmu, je ta vzrok že tako velik, da je treba v interesu civilizacije in kulture odpraviti kapitalizem.

Revolta žen vpoklicanih vojakov v Rusiji.

Meščanski list "Orenburgskoje Slovo" poroča iz Orenburga ob Uralu:

"Drugi (petnajsti) maj, praznik 'bele cvetlice' je prišel z manifestacijo, ki jo je spremljal orkester. Nabiraleci so se razkropili po vsem mestu. Odražje je bilo praznično. Ob dvanajstih popoldne je došla pred gubernijev grad velika množica žen vpoklicanih vojakov. K ženam se je podal podgovernor Puškin. Žene so tožile, da jih je mestna uprava akosi polletje oplenila za podporo. Trpele so strašno bedo. L. A. Puškin jih je pomiril, ko je dejal, da jih je mesto radi tega oplenilo izredne podpore, ker nima samo sredstev. Kakor hitro dobe dobrodelna sredstva, bodo pričeli dajati zopet podpore proti jeseni. Državna podpora se jim izide 3. (16.) maja. Žene vojakov so nato odšle.

Del žen se je pa kmalu prikazal pred prodajalno z moko nekega Bragina, in žene so pričele po kratkem besedičenju odlašati moko. Takoj so zaprli druge prodajalne, ali žene se niso dale s tem ostrašiti. Prodajalna nekega Jurčeva je vtrpela veliko škodo, iz nje je bilo odneseno veliko moke. Po dvanajstih so pričele žene nasakovati druge prodajalne. Stanovanje nad skladiščem nekega Iakova je bilo razdijano in skladišče oplenjeno. Mnoge druge trgovine so tudi trpele škodo.

Skoraj ob istem času so bile najboljše trgovine v mestu na Gostinovdorskaja ulici napadane. Kmalu so dospeli kozaki in se vstopili pred skladišča in skušali odgnati žene od skladišč; ali žene jih niso vbovale. Kozaki se niso poslužili nagač in pušk.

Potem so prišli na lice mesta o krajni general, državni pravdnik Karbovski in drugi dostojanstveniki. Poklicali so požarno brambo, ki se je branila nastopiti proti ženam. General tudi kozakom ni dal povelja streljati na žene.

Ob eni so dole vojaške čete v mesto. Poskušali so razgnati množico, ki je naraščala in katero je obvela le ena stvar — opleniti in oropati skladišča. Vojski niso bili vsani odgnati množico, in vedno so prihajale nove množice iz predmestij. Vojske so obmetavali s kamenjem. Potem je počila salva v množico. Ali množica je obstala tam, kjer je bila. Sledila je druga salva in potem salva za salvo. Zaprto trčnice so žene vojakov vzele z namokom, južna vrata so bile sdroljene in množica je skušala akosi dvorščak vdreti v skladišča. Ob štirih so dospelje nove čete v mesto in po veljstvo je prevzel general Podgoreckij. Središče Nikolajevskaje ulice — na severju od hotela "Central" — je ostalo nedotaknjeno, ker so vojski pravočasno preprečili, da bi množica vdrla vanjo. Proti večeru se je posredilo odgnati množico od porušeni skladišč, ali na Dvorjanskem — Perzuluoku je ostala še dolgo, se noročevala iz vojakov in jih zaničevala.

K sreči, dostavlja list koncem poročila, ni bil nihče mrtev, dasi so rabili nabite naboje. Tudi o ranjenih ni poročil, dasi ravno se ali, da so bili ljudje ranjeni. Ranjen je bil državni pravdnik Karbovskij, njegov pomočnik Podreban, predstojnik politične policije Fajer-Pitaki, policajski uradnik Čagin, neki vojak, neki kozak in nekaj oseb v ljudski množici.

Photos by American Press Association.

Slika nam kaže, kako je bilo mogoče angleške, mu generalu Townshendu toliko časa vzlic pomankanju živca vzdržati pri Kut-el-Mari. Zavednik turških čet je dovolil, da smejo iz obkoljenega tabora odpeljati vse bolnike in ranjence. Na zgornji podobi so Hinduji, na spodnji pa nese angleški sanitetec angleškega vojaka — še skoraj otroka.

V naslednji noči se je sbrala velika množica pred mlino Jureva in razbila tipe. Vojski tabornjo sredi mesta. Mnogo oseb je bilo aretiranih.

Tako poroča ruski list.

Poročilo jasno dokazuje, da je v mestu nastal punt, kar ljudje strdajo. O takih puntih smo čitali, da so se dogodili na Dunaju, v Berlinu, na Francoskem in drugod. Značilno je v vsakem poročilu, da vaska vlada taji, da so bili demonstrantje ustreljeni, če tudi so vojski streljali ostro. Kako je to mogoče? Ali vlada nalašč izdaja taka poročila, da svetu prikrije, da doma vlijajo in more izstradane žene vojakov, ali so pa vojski tako pametni, da streljajo prek glav ljudske množice? Naj bo stvar kakršna hoče, neprimerne lopovstvo ostane, če vladni uradniki ukažejo streljati na gladne žene, katerih možje so v strelskih jarkih, da branijo "ugroženo domovino", če je katera žena ranjena ali pa nobena.

DOPISI.

Glencoe, O.

Saj veste, sem že precej star in počasen, pa sem valed tega še le zdaj, po treh tednih, prišel toliko k sebi, da se zamorem zahvaliti po vrsti vsem onim, ki so mi bili tako na roko, ob času, ko sem se mudil v Chicagu na socialističnem kongresu. V prvi vrsti se moram zahvaliti sodr. Kebru in Zaverniku st., ki sta me pričakovala na postaji, dalje Zaverniku ml., ki je menil, da enega sodruha, volil po chicaskih parkih in sploh celi Zavernikovi družini za gostoljubno potrebo. — V lepem spominu ostala mi je tudi večerna zabava v Madison Gardens, ktero je priredil jugosl. soc. klub št. br. 1, v Chicagu; nam slovenskim delegatom jugosl. soc. kongresa. Zabava je bila prav prijazna in hitro se je bližala polnočna ura. Kot star pečlar sem se najbolj zagledal v krasotico, ki je stopila ob nekakem odru in se oglašala ob zvokih godbe, v čudovito zaviti glasovih. Kar naenkrat občinstvo pri vseh mizah vstane in sledilo je tudi naše slavno mimizje. Jaz gledam, češ saj domov menda vendar ne gremo, zdajle, ko je tako "lučno"! V tem opazim, da se prej omenjeno krasotico, ki je vihtela ameriško zastavo in pel nekaj, kar nisem prav razumel. Zdelo se mi je, kot da poje: "Bog ohrani, bog obvari kajzerja in sultana; zraven po pogled tud malo na ta star'ga Franceina!" Selo Terbočev Tone me je potem v pravi veri podučil, da je gospica pel in godba igrala ameriško himno. Pa kako bi mogel človek vse take stvari znati. Pri nas v Glencoe, se najbolj razumemo na to, kako se premož strelja, koplje in naklada in se skušamo, kateri bo premogarskim baronom več profita skup spravil.

Ako bi bil še mlad, preselil bi se tudi jaz v mesto. Tam je dosti več prilike za vaskovrstno izobrazbo. Videl sem v Chicagu prav mlade fante, pa so že organizirani v socialistični stranki in zelo se mi je to dopadel.

Bil sem v tajniškem uradu S. N. P. J., kej mi je br. glavni tajnik povedal, da bo treba kmalu razpisati izreden asessment za bolniški sklad. Tega so, po mojem mnenju, kriva največ krajevna društva, ker premalo pazijo na svoje bolnike.

Ogledal sem si tudi novo poslopje, ki ga S. N. P. J. gradi za jednotine urade. Poslopje izgleda prav lično, je na lepem prostoru in bo najmanj desetkrat bolje odgovarjalo tajniškemu in uradniškemu poslu in potrebam, kot sedanjí prostori v zasebnih hišah. Škoda, da si jednota ni že davno postavila takega poslopja.

Če se prav spominjam, bil sem eden prvih, ki sem priporočal, da naj si slovenski delavci ustanovijo svoj lastni dnevnik, pa bil to Proletarec, ali pa Glasilo. Moja želja se je izpolnila in list Glasilo je postal dnevnik, pod imenom Prosveta. Ampak bratje, s tem se ne smemo zadovoljiti, list potrebuje naročnikov, veliko naročnikov, da se bo splačeval. Gledati moramo na to, da se, nele splačur je, ampak da dobi toliko naročnikov, da bo možno list tudi povečati.

Človek je res pozabljen na starost. Sodruga Udoviča in njegovo gospo soprogo, pa prijazen sestanek, na kterega sta nas povabila, bi bil skoro pozabil omeniti. Ravnotako bi se mi bilo tudi kmalu zgodilo s Terbočevim Toneom, gl. blag.SNPJ. Čel dan je trpal z nami, da nam je pokazal različne chicaské kote in nasadnje nas je zapeljal tudi med "afne", medvede in druge zverine Lincoln parka. Rad bi videl "frie", ki jih je rezal, ko je moral zamujeno delo v nedeljo opraviti. Pa saj je vajen potrpeti, ker je pečlar, kakor jaz.

Končno pospraviljam vse brate in sestre SNPJ. in vse sodruge in sodruginje. Specijalni pozdrav pošiljam pa Grog Korobaču pl. Glajžla, ter mu priporočam, da naj vstrajno vihti svoj korobač nad našimi izkoriščevalci.

Naco Ziemberger.

Franklin, Kans.

Kot je bilo že poročano, se je dvanemesečni štrajk končal, z na-

šo zmago in na delo smo se vrnili dne 30. junija. Dela se za ta poletni čas prav dobro, to je pet dni v tednu. Zasluzek je pa seveda odvisen od delavca in prostora. — Operatorji se menda skrbno pripravljajo za nov štrajk, ker sedanja pogodba poteče 31. julija t. l. in ako v naše zahteve ne bodo privolili, bomo jih pač morali, k temi, s štrajkom prisiliti.

Dne 15. julija poročila sta se tu rojak Leopold Hiti in ga. Josephina Kikel. Slavnost, ki je temu sledila, je trajala celo soboto in v nedeljo do polnoči. Potreba bila je v vseh ozirih imenitna. V kuhinji je kraljevala gospa Dermlova (in lahko mi verjamete, da to nekaj šteje!), nevtrudnim natakariji pa so vsacega žejnega napojili, bodi si že z ječmenovcem, ali pa s "popom", če je bil v temperenčno vero zapisan. Rojak Louis Karlinger igral je take poskočne, da nas je kar ščegetalo po podplatih. — Pečlarji, zalih vijolie se ne manjka, oženite se, da bo še kaj več takih "ohveti".

Vročina je tu prav občutna, ker že dva meseca ni bilo dežja. Dne 18. julija imeli smo pa hud vihar z bliskom in gromom. Pri tej priliki je strela vdarila v gospodarška poslopja rojaka John Shustarja. Zgorelo mu je okoli 8 ton krme, mnogo perutnine in poljskega orodja. Živino je k sreči rešil. Zavarovalnina znaša samo za \$75.00.

Član dr. Rožna Dolina, št. 92. SNPJ.

Butte, Mont.

Prosím, priobčite teh par vrstic v dnevnik Prosveta, kterega smo tako težko pričakovali. Zdaj imamo vsaj svoj pravi, delavski dnevnik, kot nam ga je bilo že zdavnaj potreba.

Kar se tiče tukajšnih delavskih razmer, so še dosti povoljne. Dela se s polno paro in zasluzek tudi ni še preslab; sicer pa gospodje že gledajo, da se nihče ne preobije. Tudi delo ni ravno težko dobiti v tem času. Vsekakor pa ne svetujem nikomur, da bi hodil sem za delom, ako nima spričevala od treh ali štirih let, da je že prej delal taka dela. Brez tega spričevala ni mogoče dobiti takozvane "rolskarte" in brez karte nikjer ne moreš dela dobiti.

Zadnje čase sprožila se je tu misel, da bi se zgradilo Slovensko-hrvatski dom. Moje mnenje je, da to bi ne bilo ravno težko za izpeljati, samo malo poštvovalnosti je treba. Tukaj je 8 različnih slovenskih in hrvatskih društev, z skupno okoli 1300 člani. Ako se vsa ta društva združijo skupaj, si lahko postavimo dom, ki bo ponos Slovencev in Hrvatov v Butte.

Je tudi dosti raznoznih in za vnetih rojakov, samo nekoliko več agitacije bilo bi še treba. Pogledajte, koliko denarja gre sedaj v druge žepe, ki bi lahko ostal društvom. Ako si postavimo dom, lahko prirejamo različne zabave, igre in veselice, v lastnih prostorih, da ne bo treba drugod iskati in plačevati.

Sedaj na Labor Day, imamo le po priložnost, da se skljuje vsa slovenska in hrvatska društva, ter se nekaj resnega ukrene za dom. Da se le začne in nekaj temelj postavi, sem skoro gotov, da bo lažje več zanimanja povsod. Mi član dr. Slovesko - Hrvatska Sluga, št. 207. SNPJ., lahko mislim, k tej stvari pripomoremo, če se hočemo za stvar zavzeti.

Ako bi eno ali drugo društvo priredilo kako veselico, naj bi se preostanek naložil v posebni fond, kateri ne bi se smel za nič drugega porabiti kot za "Dom" in kterega denarja ne bi mogel nihče drugi vzdigniti, kot za "Dom" izvoljen odbor. Nič za to, če bi vse par let, da se dom res zgradi, glavno je za zdaj, da se postavi temelj. Kar čez noč se pa nobena tako podjetje ne izgotovi.

Jaz mislim, da ako bi vsak član kterega budi društva plačal mesece 10 ali 15c. posebnega pripevka za "Dom", to bi se nikomur ne poznalo dosti, a dom bi se meli v nekaj letih izplačati. Zraven naj bi se pobirali prostovolni prispevki od Slovencev in Hrvatov v Butte in bo mogoče začeti z graditvijo.

Torej Slovenci in brati Hrvati na delo in ne odnehajmo, dokle ne bomo imeli svojega "Doma" Butte.

Ignac Bosovizir.

Iz delavskega sveta.

(Nadaljevanje iz prve strani)

katerih se nabira deževnica. Ža bi so iz lesa in stari in seveda voda tako kalna, da ni užita. Vodo morajo preejati skozi plavno, da je užitna. Pohištvo v kočah obstoji iz miz, stolov in posteljnemrež seveda ni in v kočah je živo muh; pravijo, da jih je v kot v klavnicah v Chicagu. Strnišča so kakih 50 čevljev zadaj hišo na dvorišču.

Vbogi rudarji morajo delo dvanajst ur na dan, če hočejo služiti za sol in kruh. Tovarni nadzornik pravi, da človeka stoboli, če vidi življenje teh sužnj od blizu.

Rudniški baroni so v minot tednu skušali dobiti milico, da prisilijo vboge sužnje v staro stanost. To je bilo celo državno oblastim preveč in governer sedaj še ni izpolnil želje izkoriščevalcem.

Ali pride do pogajanj?

Virginija, 24. julija. — Govorica se širi, da pošlje delavski parlament uradnike na Mesurange, da skušajo sklicati skupsejo zastopnikov rudniških operatorjev in štrajkarjev, na kat naj se rešijo sporne točke.

Javno mnenje zahteva konferenco, da se rešijo sporne točke. Višji rudniški uradniki vedno jahajo visokega konja in pravijo, da se nimajo pogajati z delavci, pa jim bo menda kmalu vpadel greben, če spoznajo, da ne morejo zlomiti solidarnosti štrajkarjev.

Chisholm, Minn. (Izvirno poročilo.)

Chisholmski župan E. Vebber prišel je, po naročilu Ver Mining Co., na našo I. W. unijsko stavkarsko sejo, ter vprašal, kake zahteve stavkarski menjenji kompaniji. Odgovorili smo, da naše zahteve so jasne, da ne odnehamo od njih za Rad pa da bi vedeli, kaj nam pripravljena kompanija pravo volje dati. Na to on ni znal odgovora in je odšel.

Hibbing, Minn., 21. jul. To

govorila Elizabeta Gurley Fryja pred več sto zbranimi štrajkarji izjavila je, da L. W. W. ne postaja nikogar k nasilstvu in da kogar ne sili na štrajk, pač pa pozivlja, naj rabijo svojo pamet. Če jim-ta pravi, da naj drsijo, kaj in da naj se ne podajo, čejo zmagati, naj jo poslušajo, nasilstvom pa jih zdrava pamet ne pozivlja, niti ne dela tega L. W.

Če ima moderna dama papirni še s tem rečeno, da potem mo papiga opravlja vse besedi nje v hiši.

